

*Wie zich zijn eigen weg baant door de wereld,
hoort in zijn leven eens zijn eigen lied.*

(A. Roland Holst)

In Eindhoven is na de oorlog een nieuw station gebouwd, dat de aandacht trekt van ieder, die de moderne vormen van architectonisch schoon waarderen kan. Als U ervoor staat en het geheel op U hebt laten inwerken, beziet U dan ook eens het detail, dat U links aan de voorkant vindt, een relief met voorstellingen, die het doel van dit gebouw verzinnebeelden en daarin uitgebeeld deze twee regels van de dichter A. Roland Holst:

Wie zich zijn eigen weg baant door de wereld,
hoort in zijn leven eens zijn eigen lied.

Kostelijke woorden, die stof geven tot dagelijkse overdenking, telkens weer in een andere richting. Mag ik het wagen deze ochtend met U luidop te denken?

Dan allereerst een misverstand, dat zich dadelijk tussen U en mij in zou kunnen dringen, uit de weg geruimd. Dat woord „eigen” wekt tweëerlei reactie. Hoe vaak draagt het het teken van „uitsluitend op zichzelf gericht zijn” en hoe vaak wordt het dan ook misprijzend gebruikt. Slaat U Uw woordenboek maar op: eigengereid, eigenwijs, eigenzinnig, eigendunkelijk, eigenmachtig, ja zelfs het woord eigenaardig, dat naar zijn oorspronkelijke betekenis, een eigen geaardheid tonend, toch een heel ander geluid zou moeten laten horen, wordt maar al te dikwijls in deze rubriek ondergebracht, zoals blijkt uit de afgezaagde woordspelling, eigenaardig, ja, maar meer eigen dan aardig. Maar nu de andere kant. Er klinkt respect en bewondering in Uw woorden door, als U van een jonge vrouw, middelpunt van een groeiend gezin, dat veel van haar vergt, getuigt, dat zij een geheel eigen sfeer weet te scheppen; waardering spreekt uit het oordeel over een schrijver, een dichter of een denker, dat hij een eigen geluid laat horen. Zo nu lees ik de versregels van Roland Holst.

Ieder geestelijk gezond menskenkind, dat dus in zijn jeugd niet al te zeer onder druk geleefd heeft, of, het tegenovergestelde, niet al te beschut en al te gemakkelijk is groot geworden, ziet, op de drempel van het echte leven, verlangend naar de toekomst uit. Nu zal hij zichzelf kunnen zijn, eindelijk zijn eigen weg zoeken. Hij schuwt de voorgeschreven, platgetreden paden, hij wil zelf een keus doen, zelf beslissen, zelf verantwoordelijk zijn voor eigen doen en laten. Laat ons dit zelf doen zelf beslissen en de gevolgen van die beslissingen op zich nemen goed verstaan. Is dat altijd wel het zich banen van een eigen weg, zoals ik nu met U de woorden van de dichter begrijpen wil? Die weg leidt hem immers uit het veilige tehuis van zijn jeugd in de wereld der mensen, waar goed en kwaad, licht en donker schier onontwarbaar met elkander verweven zijn. Daar moet hij leven, daar wil hij ook leven. Maar écht leven, het eigen innerlijk tot ontplooiing brengen is altijd leven te midden van en met en ook vóór de anderen. Eerst, als dit besef, dat het eigen leven niet daar eindigt, waar de grenzen liggen van wat men voor zichzelf verlangt, van wat men zou willen bereiken of bezitten, dat het veeleer over die grenzen heen eerst waarachtig leven wordt, als dit besef, zeg ik, doorbreekt, dan begint de mens zich een waarlijk eigen weg te banen. Vlak naast deze mogelijkheid — hoe licht loopt hij van het ene spoor in het andere, gelukkig is de weg terug altijd weer te vinden — ligt het zelf doen, dat iets te maken heeft met eigen gereidheid, eigenwijsheid enz., een zelf doen, dat hem gevangen houdt in het eigen kleine kringetje en hem dus ver houdt van de eigen weg door de wereld, die Roland Holst ons voor ogen stelt.

* *

Wie die eigen weg tracht te vinden en te begaan, maakt het zich niet gemakkelijk. Er is zoveel buiten en in hem, dat hem daarvan terughoudt.

Buiten hem. Zijn omgeving verwacht iets van hem, vaak iets zeer bepaalds, zij heeft al lang het pad gezien dat hij behoort te gaan, zij is bereid die weg voor hem te effenen en hem te behoeden voor invloeden, die hem in de „verkeerde” richting, wat dan vaak alleen maar zeggen wil een andere richting dan de hare, kunnen drijven. Het beroep van de vader of, erger nog, het doel, dat de vader had willen bereiken, maar waar hij nooit aan toe is kunnen komen, zou voor hem het meest geschikte zijn. Het geloof, de overtuiging van de ouders moet hem meegegeven worden, het zal hem immers bewaren voor dwaling en verleiding. Vrij laten, natuurlijk, maar niet dan nadat hij zoveel heeft meegekregen, dat hij in staat is de naar het oordeel van zijn omgeving juiste keus te doen. Een levensgezel(lin), dat spreekt vanzelf, is een zaak van eigen inzicht, eigen voorkeur, ja maar het moet toch iemand zijn, die bij hem (haar) past, een uit de eigen kring, een van de eigen geestelijke ligging. Vergissen wij ons niet, dit „eigen” betekent hier: wat door zijn omgeving geacht wordt het eigene van hem te zijn. Nu weet ik wel, dat althans in bepaalde lagen van de maatschappij de jonge mensen zich in dit opzicht, gelukkig, niet zo heel veel laten gezeggen, maar de goed bedoelde bemoeienis maakt het hun toch vaak moeilijk genoeg. Overdreven? Misschien, het kan soms nuttig zijn te overdrijven. Maar, doet U er dan naar eigen inzicht wat af, er blijft dan nog genoeg, neen te veel, over.

Er is ook veel in hem, dat hem van het vinden van zijn eigen weg afhoudt. Allereerst, hoeveel draagt hij zelf mee, dat uit die omgeving afkomstig is? Dat behoeft geen zware last te zijn. De vraag is echter: is dat eigen geestelijk bezit geworden, een echt stuk van hemzelf dus, of is het opgeplakt, hoe stevig dan ook. In de loop van zijn leven door al zijn wederwaardigheden heen, zal hij ontdekken, wat wèl en wat niet van hemzelf is. Maar zal die ontdekking vruchten dragen, dan moet hij bereid blijven, zijn hele leven door, om los te laten, wat blijkt niet zijn werkelijk eigendom te zijn, wat dit hem ook kosten moge. Veel in hem zal zich daartegen verzetten. Men neemt niet zo gemakkelijk afscheid van denkbeelden of van een levenswijze, waarmee men vertrouwd is geraakt.

In de tweede plaats: hoe licht verwart hij de oppervlakkige groep naar wat hem bevrediging belooft, het verlangen naar veiligheid en rust met de eigen stem uit zijn diepste innerlijk. Die stem, hij hoort haar, als hij tot zichzelf inkeert en in de stilte van de eigen binnenwereld, met zichzelf alleen, open en eerlijk luistert. En dan wéét hij het, hiér vallen de belangrijkste beslissingen, nu onderscheid ik eerst echt van onecht. Echter hoe vaak wordt het innerlijke niet overschreeuwd door wat van buiten komt en onverbiddelijk onze aandacht opeist?

In de derde plaats: het zoeken van de eigen weg brengt mee: neen kunnen zeggen, een nieuwe mogelijkheid tot ontsparing. Want wie het neen zeggen geleerd heeft, zal kunnen opmerken, dat er van het „neen” een bedenkelijke bekoring uitgaat. Men kan er zo gemakkelijk zijn agressieve neigingen in uitleven en zijn aandacht onttrekken aan de vijand binnen in, die daarbuiten noopt immers tot waakzaamheid. Neen zeggen, goed, als het werkelijk nodig is en alleen, als het gevolg wordt door een ja, dat zich op positieve en dus vruchtbare mogelijkheden richt.

• En ten slotte, wie zich een eigen weg baant door de wereld moet telkens risico kunnen nemen, onzekerheid niet alleen kunnen verduren, maar ook aanvaarden als een onmisbare factor in zijn bestaan. Hij weet, de gedachte gaan koesteren: „nu ben ik er”, betekent levend dood zijn en daar genoegen mee nemen.

* * *

Het is goed de moeilijkheden te kennen, de weerstanden, die overwonnen moeten worden. Laten wij ons daardoor afschrikken? Neen, want datgene in ons, wat ons de rechte weg wijst, laat ons niet met rust, doet ons telkens weer opnieuw beginnen, helpt ons om ondanks die moeilijkheden verder te gaan. En laat ons bedenken, dat onze aandacht tot nu toe alleen op de donkere partijen van dit levensbeeld gevallen is. De dichter vraagt ons ook, neen allereerst, de lichte kant te zien:

Wie zich zijn eigen weg baant door de wereld
hoort in zijn leven eens zijn eigen lied.

Zijn eigen lied: de vreugde van met zichzelf in het reine komen, de diepe vol-doening van scheppend tot uitdrukking brengen, wat in hem zelf leeft en om uiting vraagt. Scheppend, een groot woord, maar terecht gebruikt. Want, nu denk ik niet aan die zeldzame verschijningen, de kunstenaars en de wetenschappelijke onderzoekers, maar aan de gewone mensen, die zulke begaafdheden missen. Ook zij kunnen op hun leven het stempel drukken van hun persoonlijkheid, zij kunnen zijn, wie zij zijn, zichzelf, niet slechts een weerkatsing van wat „men” van hen verwacht. Zó te leven betekent ook in beweging blijven. Wie dit uit eigen innerlijke aandrift doet, hem is het leven als een reis in vreemde streken met ogen en oren en het hart wijd open. Bij elke bocht van de weg is er de verwachting van het nieuwe, dat komen gaat. En door alle moeilijkheden heen, hoort hij iets van het eigen lied.

Ik heb al te veel, veel te veel gezegd, want elk van de opgeworpen gedachten vraagt om een eigen overdenking, meer nog om een eigen antwoord thuis, in ons werk, in onze omgang met anderen, in ons aandeel in het maatschappelijk leven, ik herhaal een *eigen* antwoord. Geen ander kan dit voor ons geven. Alleen, wie zich een eigen weg baant door de wereld hoort in het leven eens zijn eigen lied.

Dr. H. D. PRINS

de idee
van de
openbare
school

PRIJS F 0.60

door dr. j. c. brandt corstius

de belangwekkende rede over de openbare school, gehouden op het congres van het humanistisch verbond in april 1957 te amsterdam, is nu uitgegeven als brochure.

te bestellen bij: centraal bureau humanistisch verbond, oudegracht 152 te utrecht, door storting of overschrijving van genoemd bedrag op postgiro 304960.

De teksten van de lezingen

„KINDEREN VRAGEN”

uitgesproken voor de AVRO-microfoon op maandag 28 oktober
en maandag 11 november door

MEVROUW A. GROENMAN-DEINUM

zijn verkrijgbaar bij het Centraal Bureau van het Humanistisch
Verbond, Oudegracht 152 te Utrecht, tegen 25 cent per lezing.

Betaling per giro, nr. 304960, of door het plakken van 25 cent
extra port aan geldige postzegels op een briefkaart.

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS

29 DECEMBER 1957

10e jaargang nr. 52

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

MEDEDELING

Wij wekken de abonné's op om het abonnementsgeld voor 1958 ad f 4,—, resp. f 4,60 voor het buitenland, reeds nu over te maken op girorekening 30.49.60 van het Humanistisch Verbond te Utrecht onder vermelding van „abonnement Woord van de Week”.

Na 15 januari 1958 zullen de postkwitanties ter incasso worden afgegeven.

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— p. i., buitenland f 4,60 p. j., losse nummers f 0,25.

Inhoudsopgave 1957, 10e jaargang

1.	6 januari	De grenzen van de vrijheid (Prof.Dr.G.Stuiveling)
2.	13	Grenzen (Mr.A.Stempels)
3.	20	Ik sta er helemaal achter (Dr.J.C.Brandt Corstius)
4.	27	De smalle brug (D.Heroma-Meilink)
5.	3 februari	Beest met geest (Dr.J.P.van Praag)
6.	10	De techniek en de mens (enige oud-Griekse oordeelvellingen) (Prof.Dr.D.Loenen)
7.	17	Drijfzand, niets dan drijfzand (Dr.J.C.Brandt Corstius)
8.	24	Wij spelen "Mensen" (P.Spigt)
9.	3 maart	Begeerte heeft ons aangeraakt (Dr.J.P.van Praag)
10.	10	Lof der belangstelling (Hella S. Haasse)
11.	17	Hoe genoeglijk met z'n elfen (Dr.J.C.Brandt Corstius)
12.	24	De dagenmelker (P.J.S.Zwart)
13.	31	Onze persoonlijke betrekkingen (H.G.Cannegieter)
14.	7 april	Ik geloof in de jeugd van vandaag (H.J.J.Lips)
15.	14	Niet zonder U (Dr.J.P.van Praag)
16.	22	Wonder en is geen wonder (Dr.J.C.Brandt Corstius)
17.	28	Oud worden en gelukkig zijn? (H.A.Polak-Schwarz)
18.	5 mei	Onruststokers met een gerust geweten (Dr.J.P.van Praag)
19.	12	Soldatesk (Dr.V.W.D.Schenk)
20.	19	Alleen maar goed leven (Dr.J.C.Brandt Corstius)
21.	26	Kritiek en waardering (Christiaan Hennekes)
22.	2 juni	Niet hoe veel, maar hoe eêl! (De openbare school) (Dr.G.Stellinga)
23.	9	De geest der waarheid die wij kennen (Dr.A.L.Constandse)
24.	16	Gedachten over het atoom (1) (Dr.C.van Rijsinge)
25.	23	Gedachten over het atoom (2) (Dr.C.van Rijsinge)
26.	30	't Kost toch wel moeite... om een ander te nemen zoals hij is (C.H.Schonk)
27.	7 juli	De onbegrepen kunstenaar (C.Cabout)
28.	14	Vrijheid, gelijkheid en broederschap (Dr.B.W.Schaper)
29.	21	"Wat dóét U?" (J.Doets)
30.	28	Internationaal humanisme (Mevr.H.A.Polak-Schwartz)

31.	4 augustus	Wereldomvattend humanisme (Prof.Dr.G.Stuiveling)
32.	11	Indrukken van het Internationaal Humanistisch Congres te Londen (J.Bijleveld)
33.	18	Op eigen kracht (Dr.A.Saalborn)
34.	25	Waarom zou ik me druk maken (W.C.de Heer)
35.	1 september	Doelloos maar zinrijk (Prof.Dr.J.P.Mazure)
36.	8	De zinloze vraag naar de zin (Dr.H.Bonger)
37.	15	Wat dunkt U van de mens? (Mr.Dr.H.J.Roethof)
38.	22	De humanist en de rassenkwestie (Prof.Dr.J.J.Fahrenfort)
39.	29	Verval niet toegestaan (Prof.Dr.T.T.ten Have)
40.	6 oktober	Het dak en de zuilen (Dr.J.P.van Praag)
41.	13	Is een religieus humanisme mogelijk? (Dr.I.Spetter)
42.	20	Waarom daar wel en hier niet? (Dr.J.C.Brandt Corstius)
43.	27	Levensmoeilijkheden (Mr.Dr.J.in 't Veld)
44.	3 november	Waar gaat het om? (Dr.J.P.van Praag)
45.	10	Vorm en inhoud (M.Dijkstra)
46.	17	Vandaag over vier dagen (Dr.J.C.Brandt Corstius)
47.	24	Mens en kosmos, gezien door een humanist (Prof.Dr.M.G.J-Minnaert)
48.	1 december	Het humanisme is zo vaag (Dr.J.P.van Praag)
49.	8	De zin van de vrijheid (Dr.Kwee Swan Liat)
50.	15	Spot en lof der zothed (Strijd om een levensideaal in de Griekse oudheid) (Prof.Dr.D.Loenen)
51.	22	Zij vertonen een zon in hun schaduw (Dr.J.C.Brandt Corstius)
52.	29	Wie zich zijn eigen weg baant door de wereld, hoort in zijn leven eens zijn eigen lied. (A.Roland Holst) (Dr.H.D.Prins)